

آقابابایی، رضا، ۱۳۳۴.

فرجام پادشاهان: حکایت‌های شنیدنی از مرگ پادشاهان تاریخ
ایران / رضا آقابابایی، حسن قریشی، قم: انتشاراتش، ۱۳۸۵.
۱۴۸ ص.

۱۰۰۰۰ ریال: 6 - 12 - 2505 - 964 ISBN

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

عنوان دیگر: فرجام پادشاهان.

کتابنامه: ص. ۱۴۰ - ۱۴۴؛ همچنین به صورت زیرنویس.

چاپ قبلی: گاه سحر، ۱۳۸۰

۱. ایران - شاهان و فرمانروایان - مرگ.

۲. ایران - شاهان و فرمانروایان - سرگذشتنامه.

الف. قریشی، حسن، ۱۳۴۵ - ب. عنوان.

ج. عنوان: حکایت‌های شنیدنی از مرگ پادشاهان تاریخ ایران.

۹۵۵/۰۰۹۲۲

DSR۸۱/۱۷

۲۹۶ - ۸۵ م

کتابخانه ملی ایران

فهرست‌نویسی پیش از انتشار

فرجام پادشاهان

حکایت‌های شنیدنی از مرگ پادشاهان تاریخ ایران

رضا آقابابایی، سید حسن قریشی

بهار یک‌هزار و سیصد و هشتاد و پنج

فرجام پادشاهان

رضا آقابابایی، سید حسن قریشی

چاپ اول ناشر (بإضافات و ویرایش جدید)، بهار ۱۳۸۵

چاپ سوم کتاب، چاپ قبلی گاه سحر

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه • صفحه‌آرایی: ابتکار دانش • ناظر چاپ: مسعود حبیب‌اللهی • چاپ: شریعت

بها: ۱۰۰۰ تومان

کلیه‌ی حقوق مادی و معنوی این اثر برای ناشر محفوظ است.

شابک ۹۶۴-۲۵۰۵-۱۲-۶ • ۱۲-۶-۲۵۰۵-۹۶۴ • ISBN 964-2503-12-6

قم، ۲۵ متری عمار باسر، کوچه شماره ۶، پلاک ۱ تلفن: ۷۷۵۹۲۳۷-۷۷۱۶۲۳۷ (۲۵۱)

۰۹۱۲-۵۵۱-۷۹۲۵

بخش حمید

Email: ebtekardanesh@yahoo.com

ساختن نخست ۷ مهرداد اول (اشک پنجم) • ۱۷۲ - ۱۲۶ ق. م ۳۲

۲۰ فرهاد سوم • ۶۹ - ۶۰ ق. م ۳۵

۲۱ مهرداد سوم (اشک دوازدهم) • ۶۰ - ۵۵ ق. م ۳۶

۲۲ اشک بیست (گودرز) • ۳۸ - ۵۱ ق. م ۳۷

۲۳ ارد یکم (اشک سیزدهم) • ۵۵ - ۳۷ ق. م ۳۷

۲۴ فرهاد چهارم • ۳۷ - ۲ ق. م ۳۸

۲۵ بلاش اول (اشک بیست و دوم) • ۵۲ - ۷۵ م ۳۹

۲۶ ارفوان پنجم • ۳۱۶ م - ۲۳۶ م ۴۰

۲۷ اردشیر بابکان • ۲۳۴ م - ۲۴۱ م ۴۱

۲۸ شاپور اول • ۲۴۱ - ۲۷۲ م ۴۲

۲۹ بهرام اول • ۲۷۲ - ۲۷۵ م ۴۳

۳۰ نرسی • ۲۹۳ م - ۳۱۰ م ۴۴

۳۱ شاپور دوم • ۳۱۰ - ۳۷۹ م ۴۵

۳۲ یزگرد اول • ۳۹۹ - ۴۲۱ م ۴۶

۳۳ بهرام گور • ۴۲۱ - ۴۳۹ م ۴۷

۳۴ خسرو انوشیروان • ۵۳۱ م - ۵۷۹ م ۴۸

۳۵ خسرو پرویز • ۵۹۰ - ۶۲۸ م ۵۰

۳۶ یزگرد سوم • ۶۳۹ - ۶۵۲ م ۵۱

ایران قبل از اسلام / ۱۱

۱ دیانکو • ۷۰۸ ق. م - ۶۵۵ ق. م ۱۳

۲ هوشنگشتره • ۶۳۳ - ۵۸۵ ق. ۱۴

۳ ازی دهاک (اشکانی) • ۵۵۲ - ۵۵۰ ق. ۱۶

۴ کوروش • ۵۵۹ - ۵۲۹ ق. م ۱۵

۵ بردیا ۱۸

۶ کمبوجیه • ۵۲۹ - ۵۲۲ ق. م ۱۹

۷ داریوش اول ۲۱

۸ خشایارشا • ۴۸۶ - ۴۶۵ ق. م ۲۳

۹ اردشیر اول • ۴۶۶ - ۴۲۴ ق. م ۲۴

۱۰ خشایارشی دوم • ۴۲۴ ق. م ۲۵

۱۱ داریوش دوم • ۴۲۴ - ۴۰۴ ق. م ۲۶

۱۲ اردشیر دوم • ۴۰۴ - ۳۵۹ ق. م ۲۶

۱۳ اردشیر سوم و یاگواس خواجه • ۳۵۹ - ۳۳۸ ق. م ۲۸

۱۴ داریوش سوم • ۳۳۶ - ۳۳۰ ق. م ۲۹

۱۵ اسکندر مقدونی • ۳۳۳ ق. م ۳۰

۱۶ سلوکوس اول • ۳۰۶ - ۲۸۱ ق. م ۳۱

۱۷ انتیوخوس سوم • ۲۲۳ - ۱۸۷ ق. م ۳۲

۱۸ اشکانیان • ۲۸۰ - ۲۲۷ م ۳۳

ایران پس از اسلام / ۵۲

۳۷ ظاهر دولابینین • ۲۰۵ - ۲۰۷ ق. ۵۵

- ۳۸ • محمد بن سطر • ۲۴۸ - ۲۵۹ م ۵۷
- ۳۹ • یعقوب لیث صفاری • ۲۴۸ - ۲۶۵ هـ. ق ۵۸
- ۴۰ • عمرو لیث • ۲۶۵ - ۲۸۷ هـ. ق ۵۹
- ۴۱ • فیر اسماعیل سامانی • ۲۸۰ - ۲۹۵ هـ. ق ۶۱
- ۴۲ • احمد بن اسماعیل سامانی • ۲۹۵ - ۳۰۱ هـ. ق ۶۲
- ۴۳ • عبدالملک بن لوح • ۳۲۲ - ۳۵۰ م ۶۳
- ۴۴ • حسن بن زید (داعی کبیر) • ۲۵۰ - ۲۷۰ هـ. ق ۶۴
- ۴۵ • محمد بن زید داعی • ۲۷۰ - ۲۸۷ هـ. ق ۶۵
- ۴۶ • حسن بن علی ناصر کبیر • ۳۰۱ - ۳۰۴ هـ. ق ۶۶
- ۴۷ • حسن بن لیس (داعی صغیر) • ۳۰۴ - ۳۱۶ هـ. ق ۶۷
- ۴۸ • مرداویج • ۳۱۹ - ۳۲۲ هـ. ق ۶۸
- ۴۹ • وشمگیر • ۳۲۲ - ۳۵۷ هـ. ق ۷۰
- ۵۰ • قابوس • ۳۶۷ - ۴۰۳ هـ. ق ۷۱
- ۵۱ • علی عمادالدوله • ۳۲۳ - ۳۳۸ هـ. ق ۷۲
- ۵۲ • حسن رکن الدوله • ۳۳۸ - ۳۶۶ هـ. ق ۷۴
- ۵۳ • عضدالدوله دیلمی • ۳۳۸ - ۳۷۲ هـ. ق ۷۵
- ۵۴ • برکهارق سلجوقی • ۳۸۵ - ۳۹۵ هـ. ق ۷۷
- ۵۵ • سلطان محمود غزنوی • ۳۸۸ - ۴۲۱ هـ. ق ۷۸
- ۵۶ • سلطان محمود غزنوی • ۴۲۱ - ۴۲۲ هـ. ق ۸۰
- ۵۷ • علاءالدین حسین جهانسوز • ۵۴۱ - ۶۱۲ هـ. ق ۸۱
- ۵۸ • خسرو • ۴۲۹ - ۴۵۵ هـ. ق ۸۲
- ۵۹ • اب ابرسان • ۴۵۵ - ۴۶۵ هـ. ق ۸۲
- ۶۰ • ملکشاه سلجوقی • ۴۶۵ - ۴۸۵ هـ. ق ۸۳
- ۶۱ • سلطان سنجر سلجوقی • ۵۵۱ - ۵۵۲ هـ. ق ۸۴
- ۶۲ • قطز سوم • ۵۷۱ - ۵۹۰ هـ. ق ۸۵
- ۶۳ • سلطان محمد خوارزمشاه • ۵۹۶ - ۶۱۷ هـ. ق ۸۷
- ۶۴ • سلطان جلالالدین خوارزمشاه • ۶۱۷ - ۶۲۸ هـ. ق ۸۹
- ۶۵ • چنگیزخان مغول • ۶۱۱ - ۶۲۴ هـ. ق ۹۱
- ۶۶ • هولاکوخان • ۶۵۴ - ۶۶۳ هـ. ق ۹۲
- ۶۷ • لبقخان • ۶۶۳ - ۶۸۰ هـ. ق ۹۳
- ۶۸ • احمد نکودار • ۶۸۱ - ۶۸۳ هـ. ق ۹۴
- ۶۹ • ارغون خان • ۶۸۳ - ۶۹۰ هـ. ق ۹۵
- ۷۰ • میخانو • ۶۹۰ - ۶۹۴ هـ. ق ۹۶
- ۷۱ • غازان خان • ۶۹۴ - ۷۰۳ هـ. ق ۹۷
- ۷۲ • محمد خاندان (الجبائی) • ۷۰۳ - ۷۱۶ هـ. ق ۹۸
- ۷۳ • سلطان ابوسعید بهادرخان • ۷۱۶ - ۷۳۶ هـ. ق ۹۹
- ۷۴ • تیمور • ۷۷۱ - ۸۰۷ هـ. ق ۱۰۱
- ۷۵ • شاهرخ تیموری • ۸۰۸ - ۸۵۰ هـ. ق ۱۰۲
- ۷۶ • اسکندر قره‌قویونلو • ۸۲۲ - ۸۴۱ هـ. ق ۱۰۳
- ۷۷ • جهانشاه قره‌قویونلو • ۸۴۰ - ۸۷۲ هـ. ق ۱۰۴
- ۷۸ • اوزون حسن • ۸۵۷ - ۸۸۲ هـ. ق ۱۰۶
- ۷۹ • شاه اسماعیل صفوی • ۹۰۷ - ۹۳۰ هـ. ق ۱۰۷
- ۸۰ • شاه تهماسب اول • ۹۳۰ - ۹۸۴ هـ. ق ۱۰۹
- ۸۱ • شاه اسماعیل دوم • ۹۸۲ - ۹۸۵ هـ. ق ۱۱۰
- ۸۲ • شاه عباس اول • ۹۹۶ - ۱۰۴۸ هـ. ق ۱۱۲
- ۸۳ • شاه عباس دوم • ۱۰۵۴ - ۱۰۷۷ هـ. ق ۱۱۴
- ۸۴ • شاه سلطان حسین • ۱۱۰۵ - ۱۱۳۵ هـ. ق ۱۱۵
- ۸۵ • محمود افغان • ۱۱۳۵ - ۱۱۳۸ هـ. ق ۱۱۶
- ۸۶ • انشرف افغان • ۱۱۳۸ - ۱۱۴۲ هـ. ق ۱۱۸
- ۸۷ • نادرشاه افشار • ۱۱۲۸ - ۱۱۶۰ هـ. ق ۱۲۰
- ۸۸ • علیقلی خان (عادل شاه) ۱۲۳
- ۸۹ • شاهرخ میرزا • ۱۱۶۲ - ۱۲۱۰ ۱۲۳
- ۹۰ • کریمخان زند • ۱۱۷۳ - ۱۱۹۳ هـ. ق ۱۲۴
- ۹۱ • مظفرخان زند • ۱۲۰۴ - ۱۲۰۹ هـ. ق ۱۲۶
- ۹۲ • آقا محمدخان قاجار • ۱۲۱۰ - ۱۲۱۲ هـ. ق ۱۲۷
- ۹۳ • فتحعلی شاه • ۱۲۱۲ - ۱۲۵۰ هـ. ق ۱۲۹
- ۹۴ • محمد شاه • ۱۲۵۰ - ۱۲۶۲ هـ. ق ۱۳۱
- ۹۵ • ناصرالدین شاه • ۱۲۶۴ - ۱۳۱۳ هـ. ق ۱۳۱
- ۹۶ • مظفرالدین شاه • ۱۳۱۳ - ۱۳۲۲ هـ. ق ۱۳۳
- ۹۷ • محمد علی شاه قاجار • ۱۳۲۴ - ۱۳۲۷ هـ. ق ۱۳۴
- ۹۸ • احمد شاه قاجار • ۱۳۲۷ - ۱۳۴۴ هـ. ق ۱۳۵
- ۹۹ • رضا شاه پهلوی • ۱۳۰۴ - ۱۳۲۰ هـ. ش ۱۳۶
- ۱۰۰ • محمد رضا شاه • ۱۳۲۰ - ۱۳۵۷ هـ. ش ۱۳۸

سخن نخست

تاریخ، داستان تلخ و شیرین یک ملت نیست، تاریخ، علم است و برای ما روشن می‌کند که کژی‌ها و راستی‌های گذشته‌ی ملت‌ها، چه بوده است. تاریخ، ما را متوجه‌ی اهمیت نقش شخصیت‌ها، در شکل دادن به سرنوشت مردم می‌کند و می‌آموزد که شخصیت‌های تاریخی در نیک‌بختی و ذلت مردم، چه نقشی ایفا کرده‌اند.

در علم تاریخ، شخصیت‌های تاریخی به درستی و بی‌طرفانه مورد ارزیابی قرار می‌گیرند، بدی‌ها و بی‌خردی‌های آنان نمایانده می‌شود و نیکی‌ها و خردمندی‌های آنان بازگو می‌گردد.

علم تاریخ روشن می‌سازد که کمتر کسی با وجود نیک‌اندیشی و مردم‌دوستی به دور از خطا بوده است، و نیز ما را بر حذر می‌دارد که از شخصیت‌های تاریخی بت نسازیم و آنان را ستایش نکنیم و به ما تاکید

می‌کند نه از تحسین نابخردانه و یا بدگویی غیرمنصفانه درباره‌ی آنان دوری کنیم و با تحلیل علمی بکوشیم تا چهره‌ی هر یک از آنان را آن گونه که هست - با همه‌ی زیباییها و زشتی‌ها - بنمایانیم.

جامعه‌شناسان و فلاسفه‌ی تاریخ، برای هر تمدن و فرهنگ، عمر معین و دوران مشخص صعود و نزول، ظهور و سقوط، اوج و حضيض، قائلند. آنان بر این باورند که همانطور که یک فرد، روزی متولد می‌شود و مرحله‌ی کودکی را پشت سر می‌گذارد، دوران نوجوانی و جوانی او می‌رسد، قدرت و صلابت و استحکام پیدا می‌کند، آن گاه پس از اقتدار و شکوه و زیبایی و توانمندی، دوران قوس نزولی‌اش فرا می‌رسد، کم‌کم ضعف و فرسودگی در سازمان وجودش ظاهر می‌شود، حالت تهاجمی جایش را به حالت تدافعی می‌سپارد و به تدریج به پایان زندگی و آخرین لحظات حیات و آخر خط می‌رسد.

فردوسی شاعر بلندآوازه‌ی ایرانی در این باره می‌گوید:

چنین است فرجام آوردگاه یکی خاک یابد یکی فز و جاه
قرآن کریم کتاب آسمانی ما مسلمانان، نشانگر این واقعیت است که هرگز اقتدار، امکانات، دولت و حکومت، تا پایان حرکت تاریخ در اختیار یک ملت، گروه، سلسله و پادشاه باقی نمی‌ماند بلکه دست به دست می‌گردد و هر چند گاه نوبت به جمعی می‌رسد تا به حکومت برسد.

حضرت علی علیه السلام در خطبه‌ی ۲۲ نهج البلاغه می‌فرماید: «از گذشتگان موعظه بگیرید پیش از آنکه آیندگان از شما عبرت و موعظه بگیرند.»
اگر بشر با تعمق و تفکر به زندگی گذشتگان بپردازد، بهترین تجربه‌ی آموزش و درس عبرتی خواهد بود که بسیاری از گره‌های اجتماعی و روانی

جامعه را باز و آن را درمان خواهد نمود.

فرجام کار خویش نگه کن چو عاقلان

فرجام جوی، روی ندارد به رود و جام^۱

قرآن کریم، عنایت ویژه‌ای به سرگذشت پیشینیان دارد و هفت بار تأکید می‌کند «قل سیروا فی الارض؛ با توجه کامل در زمین گردش کنید.»

توجه به سرگذشت و فرجام گذشتگان از چند جهت اهمیت دارد: اول اینکه جذابیت و گیرایی خاصی دارد و خواننده یا شنونده را خسته نمی‌کند. دوم اینکه مطالب آن زودتر فرا گرفته می‌شود و نکات تربیتی و اخلاقی، راحت‌تر منتقل می‌گردد. سوم اینکه بیان تاریخ در قالب فرجام، فکر را به جولان درآورده و اندیشه را شکوفا می‌سازد و بهترین تجربه‌ی آموزش و درس عبرت خواهد بود.

کتاب «فرجام پادشاهان» کوششی، هر چند ناچیز در جهت شناسایی پادشاهان ایران و عواقب کار آنها می‌باشد. همیشه یکی از سؤال‌های مهم در ذهن انسان به ویژه نسل نوجوان و جوان این بوده که عاقبت این پادشاهان چه شد، این سلسله چه سرنوشتی پیدا کرد. تاریخ ما پر است از مطالب مفید که در هر دوره و زمانی می‌تواند در این زمینه راهنما و راهگشا باشد.

معیار در گزینش فرجام پادشاهان عبارت است از:

۱ - برخوردار بودن از نکات سازنده و عبرت‌آموز.

۲ - قابل عرضه بودن به نسل جوان و نوجوان.

۳ - رعایت اختصار و کوتاهی در حدّ ممکن.

۴ - استفاده از منابع متنوع.

۵ - قابل درک بودن برای نسل جوان و نوجوان.

با توجه به اینکه بیشتر مطالب نقل شده در این مجموعه، از منابع پایه می‌باشد، داستان‌ها در نهایت تلخیص و ساده‌نویسی ذکر شده است و عین مطالب نیامده است.

در این مجموعه، در باب انجام، خاتمه و پایان حکومت ۱۰۰ پادشاه تاریخ ایران در دو بخش ایران قبل از اسلام و ایران پس از اسلام از دیاکو تا محمد رضا پهلوی، نکاتی عبرت‌آموز آمده است، ما خود معترف به کاستی‌ها و نقصان مطالب هستیم و توصیه و پیشنهادات دوستان و تمامی فرهنگ‌دوستان را به دیده‌ی منت نهاده و با چهره‌ای گشاده آنرا می‌پذیریم و در جهت اصلاح کار، نصب‌العین خود قرار خواهیم داد.

قم / بهار ۱۳۸۵

رضا اقبابایی، سید حسن قریشی